

Digitaliseret af / Digitised by

DET KONGELIGE BIBLIOTEK
THE ROYAL LIBRARY

København / Copenhagen

Titel: Alle i gang

Ophav:

Ressourcetype:

Ressourcetype:

Oprindelsesdato: 1990

Emne: Partiprogram, partiprogrammer, program

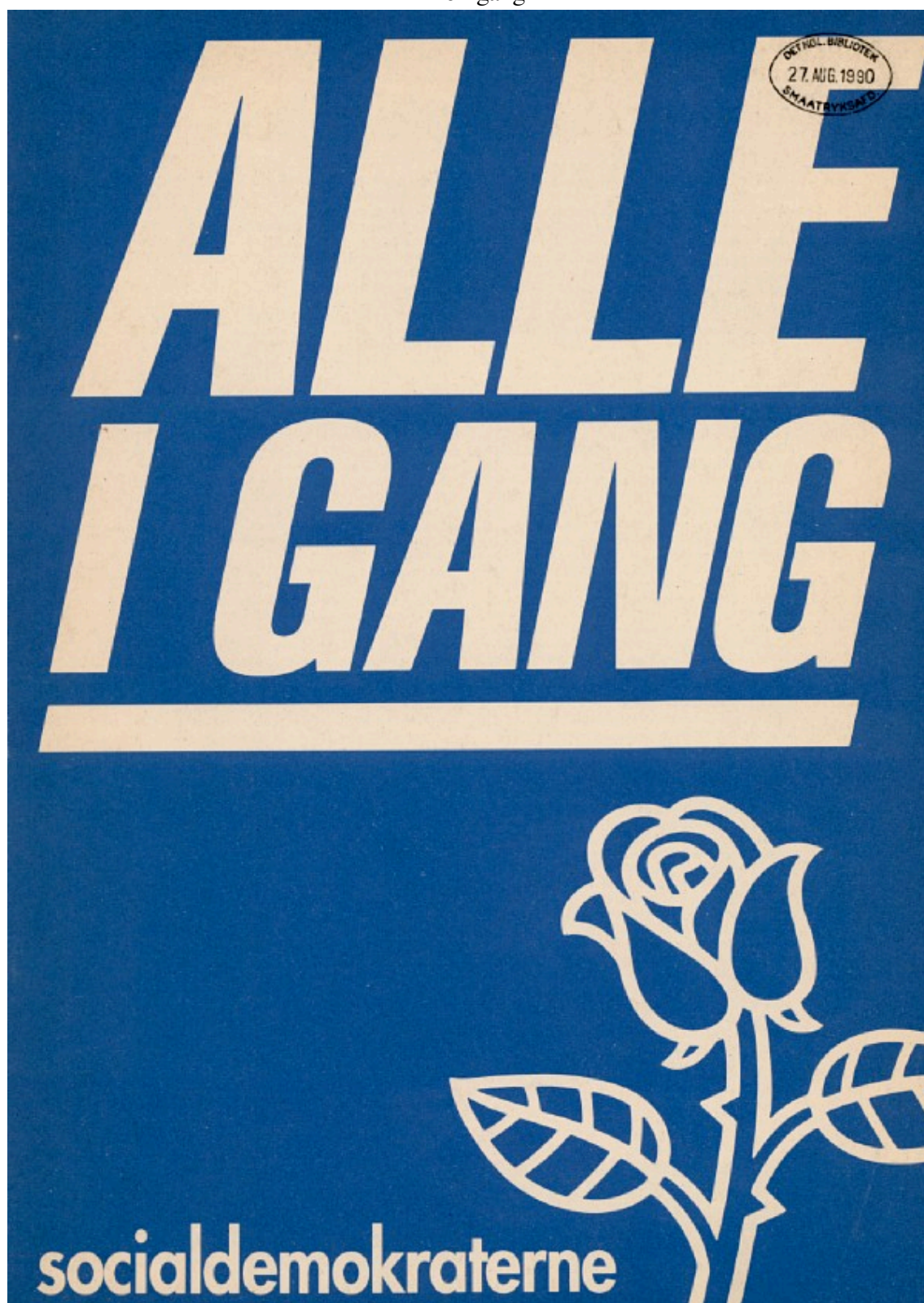
Opstilling: DA-småtryk. Politik 4

Relateret:

Relateret:

Copyright: Billedet er muligvis beskyttet af loven om ophavsret

Alle i gang

1. En ny stor chance for fuld beskæftigelse

Danmark kan få fuld beskæftigelse i 90'erne. Udviklingen i Europa og et internationalt opsving giver landet en kæmpe chance. Men der er kun en måde at gribe den: En samtidig og meget massiv indsats for uddannelse og for at skabe nye varige jobs.

Danmark skal satse på tre felter:

- Uddannelse til alle unge.
- Efteruddannelse til alle.
- Støtte til at skabe ny og varige job.

Socialdemokratiet har derfor gennemarbejdet oplæg til handling på hvert af de tre områder. Det er konkrete programmer, som sætter handling igang med virkning allerede fra sommeren 1990. Og med opfølgning helt frem til år 2000.

Nu venter Danmark kun på en positiv vilje til samarbejde fra regeringen.

I forhold til vore nabolande skal vi imidlertid overvinde nogle særlige handicaps.

Næsten ene af alle har Danmark gennem de sidste tre-fire år haft lav vækst, uændret høj arbejdsløshed og fortsat stigning i gælden til udlandet.

Regeringen har manglet handlekraft og vilje til en politik, der både angriber strukturproblemerne effektivt og kan samle bred tilslutning.

I stedet for at kalde til samling om at styrke konkurrenceevnen fører regeringen an i en konfrontationspolitik med ideologisk bestemte nedskæringer i beskæftigelse og service i den offentlige sektor - og overser dermed den nære sammenhæng mellem kvindernes deltagelse på lige fod på arbejdsmarkedet og eksistensen af en velfungerende offentlig sektor. I stedet for at gå op mod arbejdsløsheden og dermed mindske samfundets forsørgerbyrde ønsker man at nedskære levedoden for den enkelte, der er afhængig af samfundets bistand.

Socialdemokratiet gav med sit handlingsprogram »Gang i 90'erne« en realistisk udredning af mål, midler og tempo i en politik til styrkelse af dansk produktion og beskæftigelse.

Dette udspil blev mødt med bred anerkendelse fra offentligheden, fra økonomisk sagkundskab og endda fra politiske modstandere. Men det lykkedes trods månedlange forhandlinger ikke at få regeringen i tale.

Det er fortsat nødvendigt med en helhed, der bygger på

- en solidarisk, forhandlet indkomspolitik,
- en arbejdsmarkedspensionsreform,
- realitetssikring ved en socialt afbalanceret nedsettelse af afgifter, skatter og offentlige takster,
- en langt mere ambitiøs indsats for uddannelse, forskning, erhvervsudvikling og lokal jobskabelse,
- omlægning af skattesystemet, så indkomstkatten kan sænkes til væsentligt under halvdelen af det nuværende niveau, mens der skabes erstatningsindtægt gennem en bruttoafgift, der ligner andre landes arbejdsgiverafgifter til forskellige sociale formål.

Disse punkter sætter den rigtige dagsorden for en politik, der kan sikre Danmark god andel i væksten i beskæftigelsen i Europa i 1990'erne. Det er en politik, der kun kan lykkes gennem et bredt og tillidsfuldt samarbejde mellem alle toneangivende kræfter i det danske samfund: Mellem

Folketingets partier, mellem stat, amter og kommuner, og mellem regeringen og de store organisationer på arbejdsmarkedet og i erhvervslivet.

Men forudsætningen for at trække Danmark i gang igen er fremfor alt, at vi giver det enkelte menneske større ansvar og indflydelse på løsningen af vore fælles problemer.

Befolkningen har brug for visshed for,

- at de bidrager til en politisk løsning med sammenhæng og helhed,

- at de er med til at udvikle - ikke afvikle - velfærdssamfundet,

- at der er lagt en linie, der fører til en rimelig fordeling af goder og byrder, og af pligter og rettigheder,

- at vi går ad en vej hen mod udvidet demokrati i hverdagen - en vej, hvor vi sikrer gode arbejdsforhold og forbedrer miljøet.

Socialdemokratiet vil altid være den politiske drivkraft i kampen for at skabe de bedst mulige forudsætninger for at den enkelte - uanset social, økonomisk og kulturel baggrund - kan få en rig tilværelse.

Her er retten til et arbejde en fundamental forudsætning. Vi skal skabe bedre sammenhæng og mere dynamik i vores indsats for at give alle grupper på arbejdsmarkedet flere kvalifikationer, fordi uddannelse er hovednøglen til arbejde - til bedre betalt arbejde, og til mere udfordrende arbejdsopgaver.

Og en massiv uddannelsesindsats både overfor de unge og de lidt ældre er for det danske samfund under en international højkonjunktur forudsætningen for, at vi kan undgå at sætte de nye muligheder over styr ved flaskehalsproblemer og omkostningsekspllosion.

Uddannelse er ikke en uoverkommelig omkostning for de offentlige kasser, men en helt nødvendig investering, der giver et betydeligt samfundøkonomisk overskud.

I takt med, at konjunkturerne i almindelighed bedres og der skaffes det nødvendige antal uddannelsespladser, bliver der også mulighed for i langt større omfang og mere målrettet at tilbyde særligt udsatte grupper nye jobmuligheder.

Uddannelse er ikke en uoverkommelig omkostning for de offentlige kasser, men en helt nødvendig investering, der giver et betydeligt samfundøkonomisk overskud.

I takt med, at konjunkturerne i almindelighed bedres og der skaffes det nødvendige antal uddannelsespladser, bliver der også mulighed for i langt større omfang og mere målrettet at tilbyde særligt udsatte grupper nye jobmuligheder.

Uddannelse er ikke en uoverkommelig omkostning for de offentlige kasser, men en helt nødvendig investering, der giver et betydeligt samfundøkonomisk overskud.

I takt med, at konjunkturerne i almindelighed bedres og der skaffes det nødvendige antal uddannelsespladser, bliver der også mulighed for i langt større omfang og mere målrettet at tilbyde særligt udsatte grupper nye jobmuligheder.

1.1. Oversigt over Socialdemokratiets forslag

Socialdemokraterne foreslår tre handlingsplaner for det uddannelses- og arbejdsmarkedspolitiske område:

For det første en handlingsplan, der garanterer alle unge uddannelse eller arbejde:

• Lære- og praktikpladsgaranti allerede fra sommeren 1990 for alle, der senest på dette tidspunkt har fuldenit basisåret. Det vil kræve oprettelse af ca. 8.000 ekstra pladser. Omkostningen må betales solidarisk af alle arbejdsgivere.

Skaffes det fornødne antal pladser ikke ved normale uddannelsesaftaler, må der oprettes kompenserende undervisning (på værkstedsskoler m.v.)

• 12.000 ny ordinære studiepladser oprettes på de videregående uddannelser inden udgangen af 1993, så den nuværende adgangs begrænsning helt kan afvikles.

• Ingen ung må forlade skolen og gå ud til ingenting. Alle unge under 25 skal have en garanti for uddannelse eller arbejde i stedet for bistandshjælp eller dagpenge. Dette tilbud til de unge skal være gennemført senest ved udgangen af 1993.

Ingen ung kan i mere end 5 uger modtage bistandshjælp eller dagpenge, men skal i stedet have tilbud om uddannelse eller arbejde. De første måneder er det nødvendigt, at kommunerne kan tilrettelægge tilbuddene meget fleksibelt, men senest efter 3 måneder skal der være indgået en gensidigt forpligtende kontrakt om et længere job- og/eller uddannelsesforløb.

For det andet en handlingsplan for øget efteruddannelse både til beskæftigede og ledige:

- 200.000 flere end i dag skal i løbet af et år på en eller anden form for efteruddannelse, når vi er fremme i midten af 1990'erne. Der bliver tale om uddannelse fra 4 uger til års varighed. Derfor skal der inden udgangen af 1995 skabes ekstra 50.000 årselevpladser indenfor efteruddannelsessystemet i videste foerstand.
- De ny tilbud skal tilrettelægges både til de beskæftigede og de ledige, og emnerne skal strække sig fra de almene til det mere fagspecifikke.
- Indsatsen skal finansieres af de enkelte virksomheder, ved omprioritering og effektivisering i det samlede offentlige uddannelsessystem og ved ekstra bidrag fra samtlige erhvervsaktive.
- Det offentlige må sikre bedre samordning af efteruddannelses- og arbejdsmarkedsindsatsen i styrkede regionale arbejdsmarkedsorganer, der skal styre de ekstra midler til efteruddannelse.
- Arbejdsmarkedsmyndighederne må have mulighed for friere at udnytte en lang række eksisterende og nye uddannelsessteder. Hensigten er at imødekomme uddannelsesbehovene hurtigt, smidigt og i overensstemmelse med den enkeltes forudsætninger.
- Uddannelsesstilbuddene til de ledige over 25 år må inden udgangen af 1993 gives allerede efter 6 måneders ledighed.
- Virksomhederne motiveres til at planlægge uddannelserne bedre. Aftaler om uddannelsespuljer skal sikre en større samlet indsats.
- Den enkelte lønmodtager må - når nærmere betingelser er opfyldt - have ret til orlov til selvvalgt uddannelse, og til uddannelsesdagpenge fra A-kassen.
- For det tredje må skabes et nyt lovgrundlag for jobskabelse, der gradvis kan erstatte midlertidige arbejdstilbud til ledige med varig beskæftigelse:
- En samarbejdskontrakt med private virksomheder kan give midlertidige løntilskud, hvis modydelser er oprettelse af ny varige jobs.
- Støtte til utraditionelle initiativer i samarbejde med private organisationer, kommuner m.v., kan skabe ny, ekstra beskæftigelse og varetage hidtil uløste opgaver f.eks. på kultur-, miljø- og socialområdet.
- Tilskuddene skal være voksende jo længere ledighed, der har været tale om forud.
- Kommunerne skal i nært samarbejde med arbejdsmarkedsmyndigheden og de lokale virksomheder have et væsentligt medansvar for at skaffe de nødvendige uddannelses- eller jobtilbud.
- Forskellige grupper af førtidspensionister får tilbud om play - i hvert fald på deltid - at få erhvervsmaessig beskæftigelse. Dette tilbud kan gives, efterhånden som konjunkturerne på arbejdsmarkedet letter. Både private og offentlige virksomheder må derfor oprette særligt tilpassede jobs, og der kan anvendes løntilskud af mere permanent karakter.
- Kommunerne må sikres økonomi og handlefrihed til at løse de øgede opgaver.

Den samlede indsats i de tre handlingsplaner kræver, at de fornødne midler stilles til rådighed fra erhvervsliv, kommuner og stat - og der må udskrives ekstra bidrag fra

alle erhvervsaktive, der efter nogle år når op på 1 pct. af bruttoindkomsten.

Forudsætningen for at begrænse ekstraregningen er, at der gennemføres betydelige omprioriteringer i uddannelsessystemet, og det vil stille meget store krav både til uddannelsesinstitutioner, lærere, virksomhedsledere og de unge selv - om effektiv udnyttelse af ressourcerne.

I bilag 1 er foretaget en nøje gennemgang af de samfundøkonomiske konsekvenser af Socialdemokratiets politik og finansieringen af de enkelte handlingsplaner.

En aktiv arbejdsmarkeds- og uddannelsesindsats vil bane vejen for en trygheds- og dagpengereform med et enklere og mere kundevenligt arbejdsløshedsforsikringsystem.

- Solidaritetslinien med hensyn til dagpengeberegning og finansiering skal fastholdes.
- Samfundet skal fortsat have et afgørende medansvar for bekæmpelse af arbejdsløsheden.
- Arbejdsløshedsforsikringen skal kombinere en rimelig dækning og reelle tilbud til de ledige med krav om, at disse tilbud modtages.
- Indsatsen skal mere baseres på behovsvurdering end på bureaukratisk regelstyring.

Indsatsen må suppleres med en aktiv og opsøgende erhvervs politik:

- Øget samfunds- og virksomhedsindsats for forskning og produktudvikling.
- En ny, mere slagkraftig offentlig udenrigshandelsorganisation, der kan lokalisere nye markeder og tiltrække udenlandske investeringer.
- En bedre sammenhæng mellem den regionale planlægning, samfundets store infrastrukturinvesteringer og fremme af erhvervsudviklingen.
- Øget investering i ny arbejdspladser i kraft af øget pensionsopsparing.
- En bedre struktur i erhvervsbeskatningen, så investeringer fremmes og spekulation bremses.

Tabel 1. Fordeling af ekstra uddannelsespladser

	Antal ekstra pladser			
	1990	1991	1992	1993
Samfundsvidenskab.....	700	700	700	700
Naturvidenskab.....	500	500	500	500
Humaniora.....	600	500	500	500
Sundhedsuddannelser (læger/tandlæger).....	150	150	150	150
Handelsuddannelser (erhvervsøkonomi).....	500	400	400	400
Seminarier, incl. sociale højskoler, børnehaver og socialpædagogseminarier.....	500	500	500	500
Andre kortere videregående uddannelser.....	200	200	200	200
	3150	2950	2950	2950

2. Handlingsplan for uddannelse og arbejde til alle unge

Det er uacceptabelt, at vi sender mange tusinde unge med kvalifikationer til en faglig eller boglig uddannelse rundt i labyrinter og gang på gang lader dem slå hovedet imod urimelige barrierer.

Derved spilder de unge værdifulde år, der bedst kunne have været brugt til uddannelse. Samtidig lægges grunden til problemer, der kan forhindre det danske samfund i at udnytte mulighederne for flere arbejdspladser og større velfærd.

For det offentlige vil det ligeledes - på lidt længere sigt - være en dårlig forretning ikke at foretage de nødvendige investeringer i de unge nu. Ved en realrente på 5 pct., vil det således økonomisk kunne betale sig for det offentlige at investere ikke mindre end 800-900.000 kr. i en ung i dag, hvis dette kan bringe den unge fra ledighed til beskæftigelse set over en 10-årig tidshorisont. Til sammenligning kan nævnes, at de årlige driftsudgifter for en uddannelsesplads ligger på mellem 30 og 80.000 kr.

Kombinationen af det forventede økonomiske opsving og de mindre ungdomsårgange i 1990'erne kan endvidere i løbet af meget få år skabe mangel på uddannede unge på alle niveauer.

Derfor er det uhyre kortsynet, når regeringen i sit udspil fra marts 1990 helt mangler konkrete forslag til hurtig fremskaffelse af tilstrækkeligt med lære- og praktikpladser og hurtig afvikling af adgangsbeholdningen til de videregående uddannelser.

Regeringen er mest optaget af besparelser ved generelle forringelser af de unges levestandard og skærpet kontrol med misbrug. Den viser ikke tillid til de unge - og det er farligt.

Socialdemokratiet støtter at starte med reelle tilbud til de unge. Og vi har ubetinget tillid til, at det overvældende flertal af de unge vil tage imod disse tilbud.

Derfor må Folketinget her og nu vedtage en handlingsplan, der kan garantere, at alle unge enten får uddannelse eller arbejde.

2.1. Lære- og praktikpladsgaranti allerede fra 1990

Det er et udtryk for mangel på perspektiv hos virksomhederne for udviklingen i de nærmeste år, når der ikke skaffes tilstrækkeligt med lære- og praktikpladser til, at alle, der har fuldendt basisåret, kan komme videre med en faglig uddannelse.

Problemet vil næppe eksistere om få år, eftersom udslutningen af unge fra folkeskolen, falder fra 75.400 i 1989 til 54.400 i 2000. Efterspørgslen efter praktikpladser vil derfor også være faldende, mens tilgangen af pladser stiger i takt med voksende beskæftigelse og indtjening i erhvervslivet. Mens der således er tale om et fald i antallet af unge gennem hele perioden frem til år 2000, vender udviklingen i den private sektors arbejdskraftbehov fra et fald i perioden 1987-89 til en vækst på ca. et halvt hundrede tusinde personer pr. tre-år i midten af 1990'erne.

Indtil da må der gøres en ekstraordinær indsats for at skaffe tilstrækkeligt med praktikpladser.

Socialdemokratiet og regeringen aftalte i september 1989

et ekstraordinært løntilskud på 10.000 kr. pr. elev, og der blev derefter indgået knap 5000 ekstra praktikpladsaftaler. Uden nye tiltag kan pladsmanglen i sommeren 1990 igen blive 8.000.

Socialdemokratiet vil garantere alle unge, der har gennemført basisåret, at de i løbet af 1990 får en praktikplads.

Det kræver en indsats med følgende punkter:

- Både private og offentlige (statslige, kommunale, amtskommunale og koncessionerede) virksomheder må bidrage mere. Derfor må der indgås aftaler med de kommunale organisationer om et stigende antal uddannelsesaftaler.

- Især de store private virksomheder må gøre en ekstra indsats. På virksomheder med under 10 ansatte er der 1,5 elever pr. 10 funktionærer og 2,9 lærling pr. 10 faglærte, medens der på virksomheder med mere end 200 ansatte kun er 0,3 elever pr. 10 funktionærer og 1,2 lærling pr. 10 faglærte!

- En endnu større udligning af arbejdsgivernes udgifter må om nødvendigt anvendes for at klare de akutte problemer - i form af forøget tilskud pr. nyoprettet lære- og praktikplads - finansieret over højere bidrag fra samtlige arbejdsgivere til Arbejdsgivernes Elevrefusion (AER). Det nuværende AER-bidrag modregnes fuldt ud i arbejdsgivernes arbejdsmarkedsbidrag (Ambi). For at udligningen bliver reel skal der ikke kunne ske modregning for det forhøjede bidrag.

- Fra 1. januar 1991 tilbydes alle praktikpladssøgende, der ikke har fået uddannelsesaftale, at deres uddannelse kan færdiggøres på anden måde: Ekstra pladser til en uddannelse - af mindst samme faglige kvalitet som i traditionelle lære- og praktikforhold - må skaffes på værkstedsskoleklasser, der kan oprettes dels i eksisterende uddannelsesinstitutioner, dels i store erhvervsvirksomheder, der vil udleje værkstedskapacitet m.v. uden at påtage sig det fulde ansvar for praktikken. AER-finansieringen anvendes også her.

Det er i øvrigt aldeles afgørende, at kvaliteten af erhvervsuddannelserne ikke - på grund af utilstrækkelige ressourcer til undervisningen - forringes i forhold til de målsætninger, der er aftalt ved aftalen om reform af erhvervsuddannelserne.

2.2. Afvikling af adgangsbeholdning ved videregående uddannelser

Socialdemokratiet vil gå i spidsen for en ekstraordinær indsats til afskaffelse af adgangsbeholdningen.

Der bør straks tages initiativ til en konference mellem politiske beslutningstagere, repræsentanter for universiteter og læreranstalter samt lærerorganisationerne om de praktiske muligheder og de økonomiske forudsætninger for et stortilet nødprogram, der allerede i efteråret 1990 kan gøre det muligt for mange tusinde flere unge at starte på videregående uddannelse på utraditionelle måder, med forskudte mødetider, nye indgange m.v.

Samtidig må der - i forhold til situationen i foråret 1990 -

træffes beslutning om plan og bevillinger for oprettelse af ekstra 12.000 ordinære uddannelsespladser inden udgangen af 1993.

Dermed fjernes definitivt køen af uddannelsessøgende, og der bliver i de følgende år mulighed for at imødekomme efterspørgslen fra de ny, mindre ungdomsårgange, samtidig med at en vis reduktion af antallet af studiepladser påny kan ske.

Socialdemokratiet foreslår som udgangspunkt følgende fordeling af de ekstra uddannelsespladser: Se tabel I side 3.

Socialdemokratiets forslag betyder mere end dobbelt så mange ekstra uddannelsespladser i 1993, som foreslået af regeringen i udspejlet af marts 1990.

Forskellen mellem de to forslag findes imidlertid også i sammensætningen af udvidelsen.

Regeringen satser alene på udvidelse i antallet af kortere uddannelsesforløb (bachelor-uddannelser), der ofte i realiteten vil være ensbetydende med, at man blot flytter adgangsgrænsningen for den ønskede uddannelse 2-3 år længere frem. Dertil kommer, at der er ringe belæg for at antage, at efterspørgslen fra virksomhederne især vil rette sig mod personer med kortere uddannelse.

Derimod ser det ud til, at der vil blive mangel på en række grupper med gamle og nye længerevarende uddannelser - f.eks. læger og teknikum- og akademiingeniører. Derfor må kapaciteten øges over et bredt felt - også for at forebygge flaskehalsproblemer om nogle år.

Socialdemokratiets forslag om afskaffelse af hele det nuværende adgangssystem er ikke ensbetydende med helt fri adgang til alle akademiske uddannelser. Der vil - som det altid har været tilfældet - være uddannelser, hvortil der opretholdes særlige adgangsprøver.

Men det afgørende er, at der ved oprettelsen af de ekstra uddannelsespladser samlet set er plads til alle, og at der kan tages langt mere hensyn til de studerendes ønsker. Det bør gøres, både fordi en uddannelse indenfor den enkeltes interesseområde er langt det mest motiverende, og fordi en videregående uddannelse med stor sandsynlighed sikrer et job - også selv om korttidsprognoserne ikke giver udsigt for beskæftigelse med det aller mest fagspecifikke. Men vi må samtidig sige til de unge, at deres uddannelse om nødvendigt må kunne bruges på et bredere erhvervsområde.

Socialdemokratiet har beregnet, at fremskaffelse af tilstrækkeligt med pladser på de videregående uddannelser i alt væsentligt kan finansieres ved bedre udnyttelse af ressourcerne i det samlede uddannelsessystem og overførsel af midler, svarende til den sparede udgift til dagpenge og kontanthjælp, når de mange unge, der optager korttidsjobs på arbejdsmarkedet, ikke længere trænger andre ud i arbejdsløshed. Jfr. bilag 2.

2.3. Ungdomsgaranti - jobskabelse og nye kommunale initiativer

Med en mere ambitiøs indsats for fremskaffelse af lære- og praktikpladser og studiepladser bliver det mere overkommeligt for kommunerne at påtage sig en forpligtelse til at sikre arbejde til alle unge op til 25 år senest ved udgangen af 1993.

Et meget stort antal kommuner er i fuld gang med at erstatte kontanthjælp til helt unge mennesker med krav/tilbud om uddannelse eller anvisning af job med løntilskud på 39 kr. i timen i en 12 måneders periode.

Det har vist sig, at en sådan ungdomsgaranti kan fungere langt mere enkelt og i større skala end tidligere antaget, omend få kommuner endnu har udstrakt garanti til over 20-årige.

Beretningen fra mange kommuner om de hidtidige eksperimenter er,

- at de unge strømmer til,
- at det har vist sig nemmere end forventet at få skaffet jobs i private virksomheder, men her er store forskelle i de kommunale forudsætninger.
- at ordningen synes at bidrage til nettotilvækst i antallet af jobs,
- at der er gode erfaringer med kombinerede tilbud om deltidsarbejde og uddannelse.

Efter aftalen om projektloven for unge i forbindelse med kommunale beskæftigelsesprojekter er omkostningen ved egentlige fuldtidsbeskæftigelsesprojekter blevet reduceret for kommunerne. Desuden kan projektlønnen bidrage til større gennemstrømning af unge på projekterne, eftersom tilskyndelsen til at søge ud i ordinært job er blevet større.

Socialdemokratiet foreslår, at en lovgivning om ungdomsgaranti, der senest fra udgangen af 1993 pålægger kommunerne i samarbejde med de regionale arbejdsmarkedsmyndigheder - at tilbyde uddannelse eller arbejde til alle unge op til 25 år.

- Ingen unge kan i mere end 5 uger modtage bistandshjælp eller dagpenge, men skal i stedet have tilbud om uddannelse eller arbejde. De første måneder er det nødvendigt, at kommunerne kan tilrettelægge tilbuddene meget fleksibelt, men senest efter 3 måneder skal der være indgået en gensidigt forpligtende kontrakt om et længere job- og/eller uddannelsesforløb.
- Hovedsigtet er flere og mere målrettede uddannelses-tilbud og støtte til oprettelse af nye, varige, reelle arbejdspladser fremfor midlertidige jobtilbud.
- Den kommunale indsats må samordnes væsentligt bedre med den generelle arbejdsmarkedspolitiske indsats, der er beskrevet i afsnit 3. Kommunerne må ikke som følge af forringet økonomi eller skærpede restriktioner stækkes i mulighederne for at leve op til deres del af forpligtelsen - i forhold til de unge på kontanthjælp.
- Kommunerne må have finansiel dækning for nye opgaver, og der må sikres mere ensartet finansiering af foranstaltninger, der kan erstatte hinanden. Der skal være tilskyndelse til aktiv indsats fremfor passiv forsøgelse.
- Der må ske en væsentlig udvidelse af antallet af pladser på produktionsskoler og daghøjskoler for at kunne give flere målrettede tilbud til svagt motiverede unge, der ikke kan udnytte de øvrige tilbud om ekstra uddannelsespladser.
- Kommunerne må også have mulighed for f.eks. at give ekstraordinær tilskud til oprettelse af lære- og praktikpladser for særligt vanskeligt placerbare unge.
- Kontanthjælpsmodtagere bør - med henblik på at få dem ind i det ordinære arbejdsmarkedsystem - erhverve dagpengereferat for perioder, hvor de har modtaget uddannelses- eller jobtilbud efter samme regler som for dem, der allerede er i arbejdsløshedsforsikringen.
- Kommunerne og arbejdsmarkedsmyndigheder må have større mulighed for jobskabelsesinitiativer, og til at give løntilskud for at placere unge i private virksomheder.
- Kommunerne må have mulighed for at deltage i selskabsdannelse - gerne i samarbejde med private - med det formål at skabe nye jobs. Løntilskud til sådanne virksomheder må af konkurrencehensyn ikke overstige tilsvarende tilskud til rent private arbejdsgivere.

3. Efteruddannelse og jobskabelse

3.1. 50.000 ekstra årspladser til efteruddannelse

Danmark skal investere massivt i efteruddannelse. Det er de uddannelsesmæssige tilbud, der skal være det primære i en langt mere aktiv arbejdsmarkedspolitik.

- Opgaven er at
- Forbindre et stort mindretal dømmes til arbejdsløshed og lav levestandard, selv om der i almindelighed er vækst og øget beskæftigelse i samfundet.
  - Skaffe tilstrækkelig med kvalificeret arbejdskraft i en tid, hvor ungdomsgrangene bliver mindre.
  - Give den enkelte mulighed for større personlig udfoldelse ved en mere sikker og bedre betalt beskæftigelse og mere udfordrende arbejdsopgaver.
  - Sikre at det danske samfund får mest muligt gavn af et internationalt opsving, ved at undgå inflation og flaskehalsproblemer, der kunne true med påny at udhule dansk erhvervslivs konkurrenceevne i sidste del af 1990'erne.

I lyset af de ny internationale muligheder mener Socialdemokratiet, at det er nødvendigt med et endnu større ambitionsniveau end vi skønnede bare for et år siden.

Der skal skabes grundlag for 50.000 ekstra årselevpladser inden udgangen af 1995 indenfor efteruddannelsessystemet i videste forstand - for beskæftigede og ledige, offentligt såvel som virksomhedsfinansieret.

Det er vigtigt, at udbygningen af kapaciteten sker så hurtigt som muligt, for at toppen af arbejdsløsheden kan skræres af allerede i første halvdel af 1990'erne. Derved sikres også, at arbejdsstyrkens kvalifikationer er forbedret, når arbejdsstyrken antalmæssigt begynder at falde i anden halvdel af 1990'erne, hvor tilgangen af unge er begrænset.

Det er ligeledes væsentligt, at der i de nye tilbud sættes mere på oprykningsevnen, hvor der skabes jobmuligheder til dem med beskedne uddannelsesforudsætninger ved at efteruddanne mere veluddannede, der allerede er i beskæftigelse.

Socialdemokratiets forslag om 50.000 flere årselevpladser

til efteruddannelse senest ved udgangen af 1995 betyder med et kursugennemsnit omkring 3 måneder - men med stor spredning fra få uger til flere år - at vi skal op på - i forhold til situationen nu - årligt at have ekstra 200.000 personer i et eller andet efteruddannelsesforløb.

Det forudsættes, at halvdelen af kapacitetsudvidelsen sker indenfor fagspecifikke uddannelser og halvdelen på mere almene kurser.

Der forudsættes endvidere, at virksomhederne direkte finansierer knap en fjerdedel af de ekstra kursustimer som led i optræningen af egen efteruddannelsesindsats, og at det offentlige organiserer resten af udvidelsen.

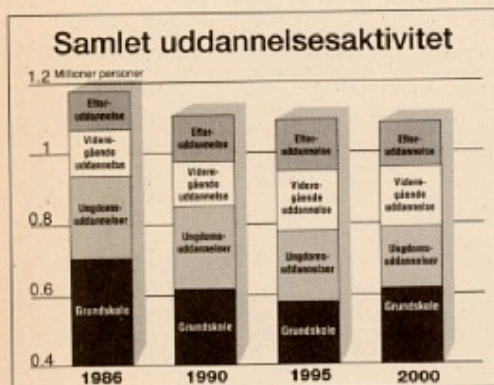
3.2. Forudsætninger for løft i efteruddannelsesindsatsen

Den store udvidelse af efteruddannelsesindsatsen har en række afgørende forudsætninger:

- Kurserne må gøres endnu mere spændende og motiverende - målrettet til forudsætningerne hos de enkelte, meget forskellige grupper på arbejdsmarkedet.
- Både private og offentlige arbejdsgivere må pålægges at sætte flere penge til side til deres interne efteruddannelse og de må forpligtes til at planlægge bedre og sørge for efteruddannelse af deres medarbejdere i god tid, før behov for ny kvalifikation bliver akutte.
- En vanskelighed ved at få erhvervslivets egen efteruddannelsesindsats op i tilstrækkelig stor skala har hidtil været, at danske virksomheder i international sammenligning er meget små. Derfor sætter de for lidt på uddannelse. Samtidig er de kvalifikationer, virksomhederne er interesseret i at give deres medarbejdere, ofte meget stærkt knyttet til netop den enkelte virksomheds specifikke behov og derfor ikke nødvendigvis særligt anvendelige for medarbejderen ved jobskift.
- For at sikre dynamik og mobilitet er det - ikke mindst på grund af den særlige danske virksomhedsstruktur - nødvendigt med en betydelig offentligt organiseret efteruddannelsesindsats, der lægger hovedvægten på den almene og den ikke-virksomhedsspecifikke faglige efteruddannelse - både rettet mod de beskæftigede og de ledige.
- Det offentlige må sikre flere ressourcer til efteruddannelse. Det skal ikke mindst ske ved, at der op gennem 1990'erne overføres mandskab og bygningskapacitet - ikke alene fra folkeskolen, men fra gymnasiet, HF, EFG og de videregående uddannelser, efterhånden som elev- og studentertallet her falder i første halvdel af 1990'erne.
- Den enkelte lønmodtagers muligheder for at få orlov og godtgørelse til selvvalgt efteruddannelse må forbedres.
- For de ledige må der inden udgangen af 1993 ske en fremrykning af uddannelsesstillbuddene til senest 6 måneder efter ledighedsens indtræden for alle over 25 år. For de unge skal der inden for samme tidsfrist tilbydes job eller uddannelse allerede efter 5 uger - jfr. afsnit 2.
- Der må ske en bedre styring af den samlede arbejdsmarkedspolitiske indsats med hovedvægt for forbedret samordning af efteruddannelsesstillbuddene.

3.3. De nuværende arbejdsmarkedselevpladser

Vi har et kollektivt og i princippet gratis arbejdsmarkedselevpladser

6

ALLE I GANG

uddannelsessystem. Man henvender sig med anmodning om kurser via sin fagforening, og systemet er undergivet en ikke altid helt tidssvarende daglig styring.

Når der er kø af uddannelsessøgende har de beskæftigede i princippet forrang for at imødegå flaskehalsproblemer. Anden prioritet har ledige, der er udsøgt til bestemt beskæftigelse.

Uddannelsesstilbud til de arbejdsløse (UTB) organiseres nu særskilt. Det må tydeliggøres, at formålet er at få de langtidsledige over i det ordinære arbejdsmarkeds- og uddannelsessystem.

Desuden findes nu en lovgivning om åben uddannelse for alle voksne, der fra den borgerlige regerings side er finansieret ved nedskæringer i de ordinære uddannelsesbevillinger. Der er tale om erhvervsrettede, kompetencegivende deltidsuddannelser og enkeltfagkurser for den voksne befolkning, tilrettelagt så de kan følges af personer med fuldtidsarbejde. Der er en vis brugerbetaling af den enkelte uddannelsessøgende (en femtedel af omkostningerne), og det har i praksis betydet en uønsket begrænsning af tilgangen.

AMU-centrenes, handels- og tekniske skolars tilbud retter sig både til beskæftigede og ledige. Især de store virksomheder køber virksomhedstilpassede kurser (VTP), der tilrettelægges af centrene ude på den enkelte virksomhed.

Forskellige grupper af brugere kritiserer det nuværende system for ressourcespild ved overlappning mellem tilbudene fra de forskellige institutioner. Desuden er der kritik af en for stærk sammenbinding af moduler, der fastlåser lange sammenhængende forløb.

Der tales specielt i forhold til AMU-centrenes uddannelsesstilbud til de ledige om, at man er mere gearret på at fastholde eksisterende tilbud og lærerkrafter end til at udbyde kurser, der er mest påtrængende behov for.

Desuden er det en udbredt kritik, at 3-måneders-kurserne er et utilstrækkeligt tilbud om og lærerkrafter end til at udbyde kurser, der er mest påtrængende behov for.

Desuden er det en udbredt kritik, at 3-måneders kurserne er et utilstrækkeligt tilbud om fagspecialisering.

Det påpeges, at der er utilstrækkelig kapacitet og dermed lang ventetid på kortvarige kurser til supplerig af folkeskolekandidater. Ofte er der brug for daghøjskoletilbud eller enkeltfagsundervisning på niveauet for de sidste folkeskoleklasser forud for tilbud om at sende langtidsledige på specialarbejderskoler af 3 måneders varighed.

Der er også lang ventetid på kortvarige specialarbejderkurser, som f.eks. CNC-styring, som mange uden særlige teoretiske kundskaber har mulighed for at klare, og som for mange ufaglærte er en nødvendighed for at få adgang til et job. Det er beklageligt, at der de senere år er skåret betydeligt her, således at 70.000 ufaglærte er på venteliste til et kursus i 1990.

Der er helt akut behov for bedre ressourceudnyttelse i arbejdsmarkedsuddannelsen gennem større hold, afmeldegebyr, bedre lokaleudnyttelse, og i forhold til de ledige uddannelser i toskift, brugerbetaling på certifikatuddannelse og visse virksomhedsspecifikke kurser, der hidtil har været afholdt som plankurser.

Men problemerne kan ikke løses alene ved mere intensiv anvendelse af lokaler og lærere. Der skal også tilføres flere midler.

3.4. En samordnet arbejdsmarkedspolitik med flere uddannelsesstilbud

Det er aldeles afgørende, at arbejdsmarkedets parter, ministerier, amtskommuner, kommuner, virksomheder og uddannelsesinstitutioner får udviklet et mere velfungerende samspil om den samlede arbejdsmarkedspolitiske indsats.

Styringen og udbygningen særligt af de erhvervsrettede voksenuddannelser må bygge på et veldefineret partnerskab mellem arbejdsmarkedets parter og offentlige myndigheder på alle niveauer.

Der skal skabes en væsentlig bedre koordinering mellem de offentlige grund- og efteruddannelser, og der skal etableres et bedre samarbejde mellem de centrale rådgivende organer.

Der skal være et samspil mellem centralt fastsatte retningslinier, bedre samordning i regionerne og fortsat samspil med faglige, branchemæssige udvalg og lokale initiativer.

Hovedprincippet må være mål- og rammestyring, hvor de generelle retningslinier fastlægges centralt og det nærmere indhold lokalt. Det faglige indhold i enkelte uddannelser må fortsat fastsættes landsdækkende af parterne i brancher og fag.

Den afgørende styrkelse af samordningen må imidlertid ske regionalt.

Derfor foreslår Socialdemokratiet, at der sigtes på en generel strukturreform af følgende indhold.

- Der opbygges en ny, stærk regional arbejdsmarkedsmyndighed i hvert amtsområde - ledet af en bestyrelse med repræsentanter udpeget af arbejdsmarkedets parter og af kommuner og amtskommuner. Bestyrelsen afløser de nuværende arbejdsmarkedsnævne.
- Den regionale arbejdsmarkedsmyndighed skal:
  - varetage arbejdsformidlingens hidtidige opgaver
  - overvåge det regionale arbejdskraft- og uddannelsesbehov
  - styre job- og uddannelsesindsatsen for de ledige
  - iværksætte vejlednings- og uddannelsesinitiativer overfor både ledige og beskæftigede, og specielt ved nyetablering af virksomheder, større udvidelser, virksomhedslukninger og større afskedigelser.
  - iværksætte omskolingsinitiativer overfor særligt ledighedstruede lønmodtagere.

Det er helt afgørende, at de regionale arbejdsmarkedsmyndigheder tilføres ressourcer til effektivt at løse disse opgaver.

Der må tages utraditionelle initiativer med jobbutikker og initiativer i forhold til de enkelte virksomheder for at få opstillet uddannelsesplaner og placeret langtidsledige i jobs.

- Arbejds- og uddannelsesstilbudsmidler (ATB og UTB) fordeles ud til regionerne sammen med en del af provenuet af et arbejdsmarkedsuddannelsesbidrag, der erstatter det nuværende AUD-bidrag med et større samlet bidrag, beregnet af bruttoindkomsten hos alle erhvervsaktive.

Anvendelsen af midlerne styres af bestyrelsen for den regionale arbejdsmarkedsmyndighed eller et uddannelsesudvalg herunder.

- Støtrelsen af arbejdsmarkedsuddannelsesbidraget skal fastsættes, så behovet for fremrykning af uddannelsesstilbud til de ledige kan imødekommes og så der efter ubureaukratiske regler bliver mulighed for beskæftigede enkeltpersoner at få godtgjort brugerbetaling ved voksenuddannelse.

Beregninger viser, at merudgifterne kan klares, når der startes med 2 promille af bruttoindkomsten i 1991 og voksende til 8 promille i 1995, jfr. bilag 2.

- Efteruddannelsesudbudets samlede omfang bestemmes af det behov, der viser sig gennem virksomheders, enkeltpersoners, faglige efteruddannelsesudvalgs og regionale arbejdsmarkedsmyndigheders efterspørgsel. Arbejdsmarkedsmyndighederne skal naturligvis efterspørge kvalificerede uddannelser, der så præcist som muligt kan løse arbejdsmarkedets strukturproblemer og

give den enkelte størst mulig chance for varig beskæftigelse.

Der skal som udgangspunkt ikke være nogen forhåndsangivelse af hvilke institutioner, der skal løse et uddannelsesbehov.

De nødvendige kursustilbud efterspørges i princippet helt frit og efter konkret kvalitetsvurdering fra AMU-centre, tekniske skoler og handelsskoler, teknologiske institutter, højskoler, EL-centre, produktionskoler, oplysningsforbund, åbne universiteter/folkeuniversiteter, samt gymnasi- og HF-kursus og folkeskoler.

Dette principielle synspunkt må dog opblødes i praksis. Dels er det nødvendigt at planlægge, så AMU-centrene, der stort set udelukkende har efteruddannelsesaktivitet, sikres deres fortsatte eksistens. Dels er en række uddannelser så specielle og investeringskrævende, at der i praksis også i fremtiden kun vil være ganske få udbydere. Derfor må specialiserede uddannelser også i en række tilfælde efterspørges i andre regioner.

Uddannelsesinstitutionerne må have forbedrede muligheder for selv at påvirke efterspørgslen ved at gøre opmærksom på deres tilbud direkte overfor virksomheder og lønmodtagere. Det kan f.eks. inspirere mange mindre virksomheder, der ellers ikke ville have sendt deres ansatte på kursus.

Der må tages initiativer til bedre samarbejde mellem lokale skoler og uddannelsessteder om udvikling, ressourcenyttelse, opsøgende arbejde og markedsanalyse.

En bedre udnyttelse af uddannelsessteder - også udenfor den traditionelle arbejdstid og i visse tilfælde aftenundervisning - vil være en af forudsætningerne for en hurtig udbygning af den samlede efteruddannelseskapalet.

Kommunerne må have en fremtrædende rolle og placering, både i egenskab af at være største arbejdsgiver og som den offentlige myndighed, der har et særligt ansvar for dem, der hidtil er holdt udenfor dagpengesystemet eller er faldet ud heraf: Den kommunale indsats for genbeskæftigelse og efteruddannelse for bistandsklienter, revalidender og førtidspensionister skal ikke isoleres fra den øvrige arbejdsmarkedsindsats. Kommunernes rolle skal være at give disse grupper adgang til det almindelige arbejdsmarkedsystem.

Amter og kommuner skal derfor forpligtes til at udbyde almen voksenuddannelse i form af enkeltfagsundervisning i folkeskolefag og daghøjskoletilbud, der i særlig grad kan henvende sig til dem, der har vanskeligst ved at udnytte de hidtidige uddannelsesstilbud.

Det ekstra behov kan imødekommes med valgfagsordninger for voksne på folkeskolens 8.-10. klasseniveau - men med utraditionelle undervisningsformer. Pædagogik og prøver skal være tilpasset voksne elever. Folkeskolerne kan udmærket - mod betaling - levere denne undervisning til arbejdsmarkedsystemet. Men for lærerne vil det stille krav om voksenpædagogisk efteruddannelse.

En tilsvarende model for udbud af enkeltfagskurser til «kunder» fra arbejdsmarkedsystemet kan udvikles af amtskommunerne på gymnasier og HF-kurser.

Også i de tilfælde, hvor folkeskoler og amtsgymnasier m.v. ikke direkte udbyder uddannelse af samme lærerstab og indenfor samme discipliner, som de hidtil har undervist børn og unge, kan der være god anvendelse af disse institutioners lokaler til arbejdsmarkedsuddannelse.

Der er altså tale om en harmonisk model, hvor man i første omgang bruger ledig lokal kapacitet i folkeskolen, og siden kan oprette nye fysiske rummer i andre lokaler, f.eks. ledige erhvervslokaler til efteruddannelse, når der igen kommer flere folkeskoleelever. Fordelen er, at man ikke behøver at nedlægge bestående institutioner, men kan lade dem fungere med ny elevgrupper. Men modellen

kræver, at forskellige lærergrupper accepterer at samarbejde - også på samme arbejdsplads.

3.5. Virksomhedernes bidrag til eget efteruddannelse

- En voksende andel af betalingen for mere uddannelse af de beskæftigede må komme fra uddannelsespuljer, der oprettes i brancher og på de enkelte virksomheder ved en kombination af overenskomstaftaler og lovgivning.
- Aftaler om uddannelsespuljer på de enkelte virksomheder skal tilskynde dem til mere langsigtet planlægning af efteruddannelsesindsats, så kurser bestilles i god tid. Systemet kan være knyttet sammen med krav om at sende pengene til det offentlige arbejdsmarkedsystem, hvis de ikke bruges indenfor rimelig tid.
- Medarbejderne skal være medbestemmende om anvendelsen af lokale uddannelsesmidler. Der kan overenskomstmæssigt være fastsat et vist alment eller bredere branchefagligt indhold i efteruddannelsen (i nogen grad i modsætning til virksomhedernes nuværende efteruddannelsespolitik).
- Der må lovgives om betinget ret til uddannelsesdagpenge for alle, der er fyldt 25 år. Uddannelsesdagpenge bør administreres af A-kasserne og udbetales med en sats, der påny gøres højere end dagpengemaksimum. Betingelsen for uddannelsesdagpenge skal bl.a. være, at kurset har en vis længde, idet de korte kurser typisk fortsat skal være arbejdsgiverfinansierede.
- Der bør ved lovgivning sikres ret til orlov til uddannelse - dvs. sikkerhed for at kunne vende tilbage til jobbet efter et selvvalgt efteruddannelseskursus. Det må antages, at den enkeltes vurdering giver den bedste sammenhæng mellem behov, ønsker og muligheder og derved langsigtet fremmer mobiliteten. I starten kan det - på grund af kapacitetsproblemer - være nødvendigt at reservere en generel orlovsret til personer med ringe forudgående uddannelse og personer, der vælger uddannelse på områder, hvor der er akut arbejdskraftmangel. Orlovsrettens konsekvenser for virksomhederne vil være begrænset af, at det ikke nødvendigvis er arbejdsgiverne, der skal betale godtgørelse ved selvvalgt efteruddannelse, jfr. ovenfor.

3.6. Jobskabelse og nye muligheder for kommunerne

Den hidtidige arbejdstilbudsordning for langtidsledige har haft karakter af en meget generel genoptræning, og har som en afgørende funktion haft at sikre de langtidslediges forbliven i A-kassesystemet.

Det private erhvervsliv har svigtet opgaven med at skabe jobtilbud til de ledige. De store virksomheder bidrager næsten ikke. I alt søger private virksomheder kun for 10-15 pct. af jobtilbuddene. Genoptræningsvirkningen er ringe, og de fleste jobs erstatter formentlig fast arbejdskraft.

Langt de fleste jobtilbud gives i det offentlige, og de skønnes i forholdsvis ringe grad at matche de forudsætninger, som de langtidsledige har.

Den gamle jobtilbudsordning kan kritiseres for, at den højest beskæftiger de ledige i 7 måneder, men ikke tilstrækkeligt effektivt søger for, at de kan få fastere tilknytning til arbejdsmarkedet: De fleste bliver arbejdsløse igen efter at have været på jobtilbud.

Erfaringerne med jobtilbud har tilskyndet til aftalen fra 1988 om en forbedret uddannelsesstilbudsordning.

Man skal videre ad denne vej ved kraftig fremrykning af uddannelsesstilbud til de ledige: Ledige, der ikke er omfattet af den særlige ungdomsindsats, skal senest fra 1993 have et uddannelsesstilbud efter 6 måneders ledighed.

Arbejdstilbud skal som udgangspunkt kun anvendes, hvor det ikke er muligt umiddelbart at motivere de ledige

for et uddannelsesstilbud. I nogle tilfælde vil det så være muligt i stedet at tilgodese målsætningen om mere uddannelse ved at betinge løntilskud til langtidsledige af, at virksomheden sender andre medarbejdere på efteruddannelse.

I takt med en generelt forbedret arbejdsmarkedssituation og fremrykning af uddannelsesstilbud må der sættes på at erstatte en stor del af de nuværende, midlertidige jobtilbud med skabelse af varige jobs med i starten betydelige, men gradvist aftrappede løntilskud.

Der må i denne omstilling tages hensyn til, at ganske mange offentlige institutioner - ligesom de mindre private virksomheder - ikke kan fungere uden den arbejdskrafttilgang, der følger med de »ekstraordinære« jobtilbud. Jobtilbudstiltingerne har på mange offentlige arbejdspladser været en simpel forudsætning for, at man kunne leve op til nedskæringskrav uden unacceptable serviceforringelser.

Man bør drage konsekvensen af dette, og etablere tilbuddene som arbejdspladser, der i princippet skal være varige, og hvor medarbejderen efterhånden kan opnå fuld, normal effektivitet og løntilskud derfor efterhånden kan undværes. Den ledige skal ikke kunne afslå at deltage i sådanne jobtilbud.

En mere offensiv strategi for uddannelse og arbejde stiller øgede krav om kommunernes medvirken. Derfor virker det helt irrationelt at - som regeringen - søge at indskrænke kommunernes muligheder for at engagere sig i beskæftigelsesfremme.

Socialdemokratiet ønsker at styrke den lokale beskæftigelse ved en ny lov om jobskabelse.

Der er brug for en lov, hvor kommunerne kan spille en aktiv rolle sammen med de lokale virksomheder, foreninger og iværksættere.

Med loven om jobskabelse skal der kunne gives støtte til både unge og ældre ledige på arbejdsmarkedet, og i henhold til loven skal der både kunne gives tilskud til arbejdspladser i bestående og nye virksomheder.

Ved placeringen af de ledige bør der sættes på samarbejdsprojekter med private virksomheder. Løntilskuddet bør variere efter en mere individuel bestemmelse, hvor tilskuddet ikke mindst kan afpasses efter, hvor lang tid den arbejdssagende har gået arbejdsløs.

Ved oprettelsen af nye virksomheder/arbejdspladser i samarbejde mellem kommunerne og lokale erhvervsinteresser, foreninger og iværksættere kan der både skabes nye muligheder for eksport (f.eks. af kommunal systemeksport eller udnyttelse af lokale forskningsinstitutioners resultater), og der kan blive plads til supplerende, utraditionelle initiativer på miljø-, kultur- eller socialområdet - eller andre felter, hvor et dokumenteret behov ikke kan dækkes af eksisterende systemer.

Det er meget vigtigt, at det drejer sig om at give støtte til nye, varige arbejdspladser til gavn for de ledige og til gavn for lokalsamfundet. Det er også vigtigt, at arbejdspladserne etableres i den private sektor eller i den spændende grå zone mellem den private og den offentlige sektor.

Princippet i finansieringen må være, at staten skylder et støttebeløb ind, der svarer til dens besparelser til dagpenge og kontanthjælp.

Den kommunale indsats for jobskabelse skal ske i tæt samarbejde med den regionale arbejdsmarkedsmyndighed. Det kan rent praktisk kræve oprettelse af en filial af den regionale arbejdsformidling i den enkelte kommune.

Kommunerne må have mulighed for selv at opføre jobmuligheder og starte kommunale eller blandede kommunal-private selskaber, så længe løntilskuddet ikke er større end det, der gives til tilsvarende arbejdskraft i private virksomheder.

I realiteten kan ordningen virke som en udvidelse af

gældende revalideringsordning - også derved at revalideringsbegrebet udvides.

Samarbejdet mellem arbejdsmarkedsmyndigheder og kommuner om at skabe varige jobs via løntilskudsordninger bør også omfatte muligheden for permanent støtte til folk, der aldrig når op på fuld erhvervsret.

I takt med faldet i arbejdsløsheden bør denne indsats udvides til, at der gives tilbud til forskellige grupper af førtidspensionister om påny - i hvert fald på deltid - at få erhvervsrelevant beskæftigelse. Det vil forudsætte, at både private og offentlige virksomheder opretter særligt tilpassede jobs, og at der kan anvendes løntilskud af mere permanent karakter. En sådan genbeskæftigelse skal naturligvis modsvares af, at førtidspensionen reduceres til deltidspension.

Det er klart, at store grupper af førtidspensionister er for stærkt handicappede eller nedslidte til at tage imod sådanne tilbud. Men der er handicappede, der meget gerne ville udnytte ny muligheder for en aktiv tilværelse, og der er en del af dem, der er førtidspensioneret af sociale grunde under de senere års lavkonjunktur, der aldrig burde have været definitivt afskåret fra arbejdsmarkedet.

3.7. Fremtiden stiller krav om øget mobilitet og fleksibilitet

Uddannelse er hovedvejen til større mobilitet på arbejdsmarkedet.

Den geografiske mobilitet er naturligt nok mere begrænset i et samfund, hvor begge ægtefæller er i arbejde, end den var tidligere, hvor typisk kun den ene var på arbejdsmarkedet.

Men derfor er der alligevel grund til at lette byrderne for dem, der faktisk er geografisk mobile. Det gælder i forhold til alle - jfr. stempelafgifter og gebyrer.

Det gælder specielt ved tilskud til ledige, der er villige til at flytte, så de ligestilles med beskæftigede, hvor arbejdsgiverne giver støtte.

Men det er især den funktionelle - faglige - mobilitet, man kan håbe på forbedring af. Denne mobilitet er alt andet lige størst hos dem, der er i arbejde.

Men efterhånden som der skabes det tilstrækkelige antal jobs, så må de ledige også acceptere videre rammer for hvilket arbejde, de skal være til rådighed for - på samme måde som det længe har været tilfældet i Sverige. F.eks. vil det ikke længere være rimeligt, at ledige over 25 år kan gå op til 18 måneder og vente på »passende« arbejde, hvis der er rimelige tilbud om jobs på andre dele af arbejdsmarkedet.

Fleksibilitet i arbejdstid i forskellige livsaldrer bliver også mere påtrængende på et arbejdsmarked, hvor der er generelt højere beskæftigelse.

Socialdemokratiet overvejer positivt mulighederne for nedsat arbejdstid for småbørnsforældre.

Også de ældre vil i stigende grad ønske at bevare en tilknytning til arbejdsmarkedet, men på nedsat tid. Det taler for i mere bogstavelig forstand at tilbyde livslang efteruddannelse, og åbne for deltidsløn og/eller gøre det muligt og attraktivt med flere arbejdstimer for efterlønnere og pensionister.

3.8. Fremtidens trygheds- og dagpengesystem

Det er uddannelsesindsats og aktive arbejdsmarkedsforanstaltninger, der skal bane vejen for øget beskæftigelse.

Arbejdsløshedsforsikringen skal være indrettet i samklang hermed.

Det nuværende system opfylder ikke dette krav, fordi det er udpræget kontrolorienteret, mens der mangler tilstrækkeligt med målrettede tilbud om job eller uddannelse.

Det er et udtryk for en blanding af vrangforestillinger og fordelingspolitisk unacceptable synspunkter, når der fra den

borgerlige regerings side tales om, at nedskæring i dagpengesatser eller en øget »frivillig« kontingentbetaling - især i forbindelse med stor arbejdsløshed - skal være en betingelse for, at man kan skaffe flere i arbejde og bevare den nuværende dagpengedækning for de ledige.

Det er efter Socialdemokratiets opfattelse en samfundsopgave gennem en ambitiøs arbejdsmarkedspolitik at sørge for, at der bliver beskæftigelsesmuligheder for alle på overenskomstmæssige vilkår.

Det forudsætter - som allerede beskrevet - en massiv uddannelsesindsats, kombineret med nye kommunale initiativer og løntilskud til grupper, der midlertidigt eller varigt mangler en fuld erhvervsvej.

Socialdemokratiet vil fastholde solidaritetens linie med hensyn til dagpengeberegning og dagpengefinansiering. Det danske A-kassesystem - administreret af selvstændige A-kasser i tilslutning til fagbevægelsen - er et grundlæggende godt system.

Men systemet er belastet af de høje ledighedstal og bureaukratiske kontrolsystemer, der er fastsat af lovgiverne. Eksempelvis er det en omvej at lade den enkelte ledige levere lønoplysninger, som langt enklere og mere sikkert kunne kræves fra arbejdsgiverne.

A-kassesystemet belastes også af millimeter-retfærdigheden og den ekstreme kontrol med kasser og ledige. F.eks. er der indført en uansvarlig ansvarsregel, hvorefter kasserne skal betale for selv helt uskyldige fejl, som andre begår.

Det giver anledning til et stort antal ankesager, og medvirker til at gøre A-kasseforvaltningen kostbar og gammeldags kontrolorienteret med ringe råderum for en moderne, servicebetonet holdning overfor medlemmerne.

Disse problemer kan - uden forringelser for de arbejdsløse - mildnes afgørende, ved kombinationen af en succesrig aktiv uddannelses- og beskæftigelsespolitik og en betydelig regelforenklings.

Dertil kommer, at en tryghedsreform med længere opsigelsesvarsler, funktionærlignende ansættelsesvilkår og mere effektive regler ved kollektive afskedigelser vil mindske belastningen af dagpengesystemet.

Der er ingen tvivl om, at der skal ske en udvikling hen mod bedre produktions- og personaleplanlægning i alle brancher. Det gælder ikke mindst dér, hvor hjemsendelsesreglerne i dag udnyttes mest, og dér hvor supplerende dagpenge er en anledning til at opretholde unødigt mange deltidstillinger.

Men hvis processen forceres gennem forhastede ændrin-

ger i dagpengesystemet vil det berøve en gruppe forsikrede enten dagpengetilgange eller beskæftigelsesmuligheder.

En omlægning af finansieringen af A-kasserne kan ses i sammenhæng med den ovenfor beskrevne arbejdsmarkedsuddannelsesreform og en kommende skatteomlægning.

Socialdemokratiet kræver, at regering og folketing bevarer sit medansvar for at bekæmpe arbejdsløsheden - og at dagpenge niveauet opretholdes i en arbejdsløshedsforsikring med et fast medlemskontingent. Dette udelukker dog ikke, at en væsentlig del af udgiften til arbejdsløshedsforsikring i fremtiden betales af alle erhvervsaktive som en del af en afgift på bruttoindkomst (jfr. Socialdemokratiets forslag om en bruttoskattereform i »Gang i 90'erne«).

Et højere, særskilt arbejdsgiverbidrag - som foreslået af regeringen - er mindre interessant, hvis det forudsættes betalt ved modregning i de kommende års lønramme og dermed i realiteten af lønmodtagerne selv.

Det har været overvejet, at en bruttoafgift kan opdeles i forskellige formålsbestemte »cigarkasser«. Dette kan have både fordele og ulemper. Hvis tankegangen anvendes må der være tale om en fælles kasse til finansiering af arbejdsløsheds- og uddannelsesdagpenge og en efterlønsordning, hvor der indbygges mere fleksible tilbagetrækningsmuligheder.

Sammenfattende mener Socialdemokratiet, at arbejdsløshedsforsikringen i fremtiden bør baseres på følgende principper:

- Det skal kunne betale sig at være medlem, fordi dagpengedækningen er rimelig og tilbuddene bringer de ledige videre.
- Systemet skal kræve, at ledige tager imod relevante tilbud om job og uddannelse, og at de er geografisk og især fagligt mobile.
- Et medlem skal ikke kunne falde ud af A-kassesystemet, med mindre tilbud om arbejde eller uddannelse afslås.
- Indsatsen overfor de ledige skal mere baseres på behovsvurdering end regelstyring, og A-kasserne må medinddrages i overvejselsen af, hvilke tilbud der skal gives.
- Den forstærkede indsats overfor de unge skal sigte på at bringe dem ind på det ordinære arbejdsmarked.
- I et behovsorienteret system er store regelforenklingsmuligheder.
- Arbejdsgiverne bør have et gradvis voksende ansvar for overenskomstbestemt ledighed såsom hjemsendelse, arbejdsfordeling og deltidarbejde.

4. Nye linier i erhvervspolitikken

Der er et stærkt behov for nye initiativer til opbygning af en aktiv og opsegende erhvervspolitik.

Ved den seneste finanslovsaftale afskaffede den borgerlige regering størstedelen af de statslige erhvervsfremmeordninger, der blev skabt siden midten af 1970'erne. Ved tærsklen til EFs indre marked står Danmark derfor - sammenlignet med vore nabolande - med et for ringe offentligt beredskab til støtte for erhvervslivets forskning, produktudvikling og markedsføring.

Det er særlig farligt, fordi danske industrivirksomheder typisk er små, og derfor - i forhold til de udenlandske koncerner, de konkurrerer med - har vanskeligere ved at løfte disse opgaver uden samarbejde med andre private virksomheder og med de offentlige styrelser og virksomheder.

Socialdemokratiet har fremlagt fire beslutningsforslag i oktober 1989 (om hhv. indkomspolitik, uddannelse og forskning m.v., pensionsreform og skatteomlægning). Yderligere beslutningsforslag om nye linier for en politik til styrkelse af forskning, produktudvikling og international markedsføring fremlægges i Folketinget i 1990 - med anvistning af den nødvendige finansiering.

4.1. Uddannelse, forskning og produktudvikling

Den mest fundamentale indsats for et stærkt erhvervsliv gøres ved en ekstra indsats for uddannelse og forskning.

Det internationale aspekt skal være til stede i alle dele af uddannelsessystemet og det skal så vidt muligt tilstræbes at gøre ophold på udenlandske læreanstalter til en del af al videregående uddannelse.

Det er påkrævet mindst at fordoble den danske indsats for forskning og produktudvikling i det kommende tiår for at komme op i nærheden af konkurrenterne.

Bevillingerne til Danmarks teknologiske Institut (DTI) må ligeledes styrkes. Konkrete udviklings- og teknologiprogrammer for de enkelte brancher må tilrettelægges.

Der må sikres midler til produktudvikling, til Udviklingsfondets ordning for udlån og udviklingskontrakter, samt til en ny projektgarantiordning.

4.2. En ny udenrigshandelsorganisation

Socialdemokratiet foreslår opbygget en ny, samlet og stærkere udenrigshandelsorganisation, der kan bygge bl.a. på erfaringer fra tilsvarende organisationer i Sverige, Japan og Østirig.

Udenrigshandelsorganisationen skal både være med til at lokalisere nye markeder, både for traditionel vareeksport og eksport af tjenesteydelser, byggesystemer, offentlige velfærdssystemer m.v. - og til at formå udenlandske virksomheder til at investere i Danmark.

Der skal være tale om en organisation med en effektiv stab med meget fleksible ansættelsesvilkår.

Hovedindsatsen skal gøres i forhold til de nære markeder - ikke mindst EFs indre marked.

Men der må også arbejdes på at sikre danske virksomheder en større andel af internationale udviklingsprojekter.

Ekstra initiativer, der sammenknytter erhvervs- og miljøpolitikken med åbningen til Østeuropa, er ligeledes påkrævet.

4.3. Sammenhæng mellem samfundsinvestering og erhvervsudvikling

Der må overalt i landet sikres en bedre sammenhæng mellem regionplanlægning, statslige investeringer samt arbejdsmarkedsmyndigheders og kommunernes engagement i erhvervs- og beskæftigelsesudviklingen i samarbejde med det lokale erhvervsliv.

De offentlige styrelser og virksomheder må have større frihed og tilskyndelse til - i samarbejde med private firmaer - at etablere systemeksport og udviklingskontrakter.

Statslige investeringer i infrastruktur kan være helt afgørende for at vende en negativ erhvervs- og beskæftigelsesudvikling.

Der må træffes en hurtig beslutning om en fast forbindelse over Øresund. Der er ingen tvivl om, at beslutninger her vil være en helt afgørende igangsætter for alt det øvrige, der bl.a. skal sikre Storkøbenhavn som konkurrenceedygtigt center i Vesteuropa.

Der må være vilje til at fastholde Kastrup som international storlufthavn, og derfor må privatiseringsprojekter, der påfører lufthavnen stor rente- og afdragsbyrde til staten, opgives.

Der må gennemføres en række statslige investeringer i hovedstadens infrastruktur - herunder nødvendige udbygninger af den kollektive trafik og supplementet af motorvejsbyggeriet.

Der må ske en forøgelse af investeringsrammerne for byfornyelse.

Staten må give garanti for finansiering af et samlet projekt for fremskyndet udbygning og tilslutning til kraftvarme.

4.4. Øget investering via pensionsopsparing

Det vil være af helt afgørende betydning for en hurtig fornyelse af produktionsapparatet, at der på hele arbejdsmarkedet oprettes pensionkasser, der er indstillet på langfristet og risikovillig investering.

Socialdemokratiet ønsker arbejdsmarkedspension udbredt via en række fagligt eller branchemæssigt afgrænsede pensionkasser, der konkurrerer indbyrdes på kapitalmarkedet, og som er underlagt nøjagtigt de samme regler og krav til investeringspolitikken som private pensions- og forsikringsinstitutioner.

De gamle og ny finansielle institutioner kan bidrage til at udvikle nye finansieringsformer for erhvervslivet, og tilskynde til bedre samarbejde mellem virksomhederne, herunder mellem private og offentlige virksomheder.

4.5. En bedre erhvervsskattestruktur

Strukturomlægninger af skattesystemet - uden nettoforringelser af provenuet - kan bidrage til, at erhvervslivet får mere lige vilkår i forhold til resten af Europa.

Hovedretningen i denne omlægning er nøje beskrevet i Socialdemokratiets beslutningsforslag B 16 af 31. oktober 1989.

Vi skal væk fra et system, hvor der i Danmark er særlig gode muligheder for skattefri formuegevinster og særlige fradrag. Men til gengæld sigte på en erhvervsskatteprocent, der gradvis sænkes til 30 pct. Det vil tiltrække produktive investeringer fra udlandet og fjerne tilskyndelsen for transnationale selskaber til at tage deres fradrag i Danmark og betale skat i udlandet.

BILAG 1:

Samfundsøkonomisk forløb med Socialdemokratiets politik

1. Indledning

Udviklingen i arbejdsstyrken i 1990'erne indebærer et brud med det, vi har set de sidste 10-20 år. De faldende ungdomsårgange vil i anden halvdel af 1990'erne resultere i en direkte faldende arbejdsstyrke. Og frem til 1995 vil tilvæksten i arbejdsstyrken ligge noget under det, vi så i 1970'erne og 1980'erne.

Faldet i arbejdsstyrken i anden halvdel af 1990'erne giver mulighed for at genskabe den fulde beskæftigelse hen imod årtusindskiftet.

Den fulde beskæftigelse kommer dog ikke af sig selv. Faldet i ungdomsårgangene betyder nemlig, at arbejdsstyrken i fremtiden ikke fornyes i samme takt som tidligere. Den opkvalificering af arbejdsstyrken, som sker gennem nytilgangen af unge, vil aftage i fremtiden. Dette vil isoleret set hæmme væksten.

Samtidig er arbejdsløsheden meget skævt fordelt. De ikke faglærte bærer således langt den største del af arbejdsløsheden. Dette betyder, at der selv ved ret høj arbejdsløshed vil kunne opstå flaskehalsproblemer på arbejdsmarkedet. Flaskehalsproblemer, som vil omsætte sig i øgede lønninger, og dermed hindre yderligere fald i ledigheden.

Endelig er der grænser for, hvor meget man kan forcere den økonomiske udvikling i skabelsen af nye arbejdspladser samtidig med, at inflationen holdes i ro. Specielt ved høje beskæftigelsesgrader.

De forskellige elementer i Socialdemokratiets politik samt timingen og doçringen af dem, skal ses på ovenstående baggrund.

2. De vigtigste forudsætninger bag det samfundsekonomiske forløb

Nedenfor præsenteres de vigtigste forudsætninger bag det samfundsekonomiske forløb frem mod år 2000. Egentlige prognoser så langt frem i tiden må betragtes som halsløs

gerning. Det økonomiske forløb frem mod år 2000 skal derfor opfattes som det mest sandsynlige forløb, givet de historiske erfaringer og bestemte økonomisk-politiske forudsætninger og målsætninger.

Det skal understreges, at den økonomiske viden om de kvantitative effekter af specielt strukturpolitiske initiativer er mangelfuld, og at de kvantitative vurderinger af arbejdsmarkeds- og uddannelsespolitikken derfor er forbundet med stor usikkerhed.

Den internationale økonomi

De centrale forudsætninger vedrørende de udenrigsøkonomiske forhold fremgår af figur 1. Til sammenligning er vist den historiske udvikling fra 1970 til 1989. De viste forudsætninger er dem, som er lagt ind i grundforløbet.

Eksportmarkedsvæksten for industriprodukter svarer til en antagelse om en international vækst på 3 pct. årligt. Landbrugseksporten antages at udvikle sig noget mere moderat end det, vi har set historisk. Til gengæld ventes tjenesteksporten som følge af den stigende internationalisering - også på dette område at stige kraftigere end det, vi har set historisk. Stigningen er dog ikke så stor som for industriprodukternes vedkommende. Grundforløbet indeholder endelig en beskedent årlig forværring af bytteforholdet. Forværringen er dog noget mindre end set historisk. Der er altså ikke antaget energikriselignende tilstande i 1990'erne. Det internationale realrenteniveau forudsættes at ligge på omkring 5 pct. p.a. i 1990'erne.

Offentlig sektor

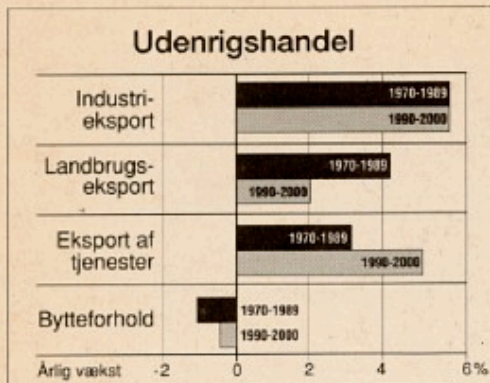
Figur 2 viser de centrale forudsætninger vedrørende den offentlige sektor.

Der er antaget en vækst i det offentlige forbrug på ½ pct. årlig frem til år 2000. Hertil kommer udgifterne til den aktive arbejdsmarkedspolitik, som frem til 1995 øger realvæksten i det offentlige forbrug med ca. 0,1 pct.-point

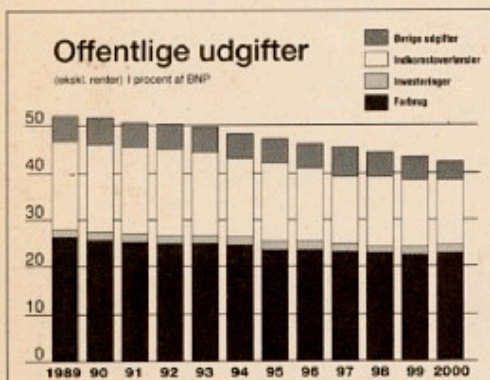
12

ALLE I GANG

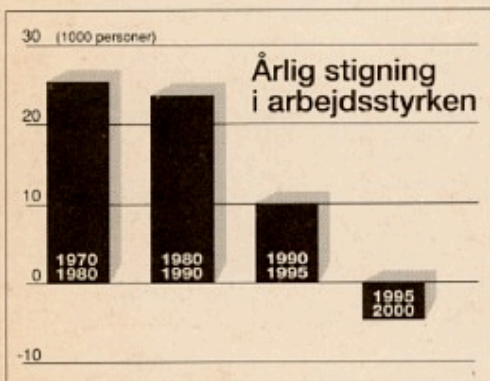

Figur 1.

Figur 2.

Figur 3.

årligt. Som det fremgår af figuren, er det væsentligt lavere end den konstaterede historiske udvikling, som har ligget på knap 3 pct. årligt fra 1970-89. Denne forskel afspejler dels ændrede demografiske forhold - bl.a. kvindernes stigende erhvervsfrekvens gennem 1970'erne og 1980'erne - og dels afspejler den en antagelse om en stram udgiftsstyring i 1990'erne, hvor behov og ressourcer følges nøje ad.

En moderne offentlig sektor kan ikke fungere med baggrund i et nedslidt kapitalapparat. De faldende offentlige investeringer, som vi har set historisk, kræver derfor tilsvarende fornyelse i det kommende tiår.

Udviklingen i de konjunkturaafhængige indkomstoverførsler antages at stige med ½ pct. årligt, når der reguleres med lønsudviklingen for en LO-arbejder. Denne stigning er afledt af de demografiske behov frem mod år 2000.

Frem til 1995 vil den forhandlede indkomspolitik, som sigter på at fastholde købekraften trods årlige konkurrenceevneforbedringer, indebære en gradvis reduktion af offentlige skatter, afgifter og takster på 14 mia. kr.

Den marginale kapitalindkomstkattesats samt den laveste marginale indkomstkattesats reduceres i første halvdel af 1990'erne til 35 pct. Og efterhånden, som gamle fastforrentede lån udløber, anvendes dette merprovenu til en yderligere nedsættelse til 30 pct.

Arbejdsmarked

Som det fremgår af figur 3, ventes tilvæksten i arbejdsstyrken frem til 1995 at aftage betydeligt i forhold til den udvikling, vi så i 1970'erne og 1980'erne. I anden halvdel af 1990'erne ventes direkte fald i arbejdsstyrken.

Lønkurrenceevnen forbedres med 1½ pct. årligt frem til 1994 (jfr. afsnit 2 ovenfor).

Herefter er konkurrenceevnen uændret overfor udlandet. Der antages endvidere opbygning af arbejdsmarkeds-pensionsordning for 2/3 af arbejdsmarkedet, som ikke i dag er omfattet af en sådan. Ordningen antages gradvis opbygget, således at der i 1997 indbetales 9 pct. af lønsummen til pension.

Efteruddannelseskapaleteten forudsættes udvidet med 50.000 belæringspladser frem til midten af 1990'erne. Af hensyn til udviklingen i arbejdsløsheden samt udviklingen i arbejdsstyrken, skal udbygningen af kapaleteten ske så hurtigt som muligt, således at toppen af arbejdsløsheden skæres af i første halvdel af 1990'erne, samtidig med at arbejdsstyrkens kvalifikationsniveau er hævet, når arbejdsstyrken begynder at falde i anden halvdel af 1990'erne.

Figur 4 viser, hvorledes efteruddannelsesindsatsen, kvalifikationsmæssigt, kompenserer det fald, der sker i fornyelsen af arbejdsstyrken som følge af de faldende ungdomsårgange.

Anm. Det er antaget, at efteruddannelse svarende til 2 fuldtidsår kan tilsvares med de unges fornyelse af arbejdsstyrken.

Af øvrige centrale forudsætninger vedrørende arbejdsmarkedet skal nævnes antagelser om uændret generel arbejdstid fra 1992 og frem, samt antagelse om gennemsnitlig årlig vækst i timeproduktiviteten på 2 ¼ pct. til år 2000.

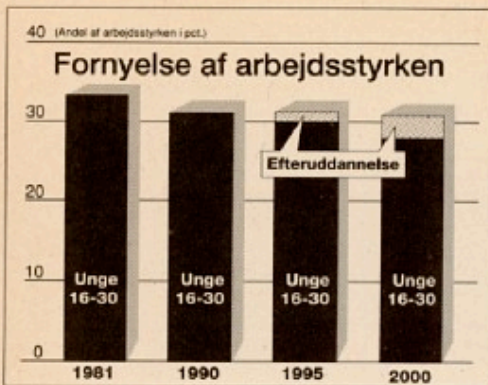
3. Det samfundøkonomiske forløb

Socialdemokratiets politik indebærer, med ovenstående forudsætninger, et samfundøkonomisk forløb, hvor arbejdsløsheden falder fra de nuværende 265.000 personer til 160.000 personer i 1995. Omkring årtusindskiftet opnås en arbejdsløshed på 90.000 personer svarende til godt 3 pct. af arbejdsstyrken. Realiseringen af et sådant forløb er betinget af en fastholdelse af konkurrenceevnen, herunder opkvalificering af de personer, der er i arbejdsstyrken. Den nuværende meget skæve fordeling af arbejdsløsheden betyder, at en traditionel konkurrenceevne- eller efterspørgselspolitik hurtigt vil «skære død» i form af flaskehalsproblemer.

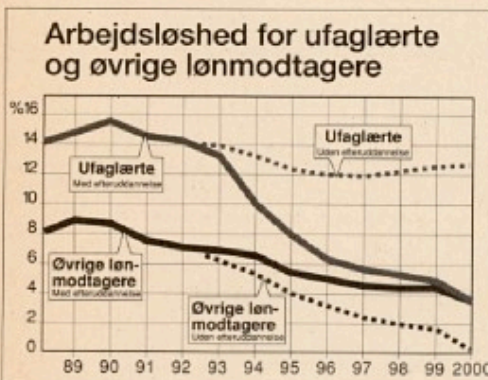
Som det fremgår af figur 5, vil efteruddannelsesindsatsen medvirke til en nødvendig markant formindskelse af disse skævheder gennem formindskelse af udbuddet af faglært arbejdskraft øges. Kun derigennem kan et økonomisk forløb, som genskaber den fulde beskæftigelse, realiseres.

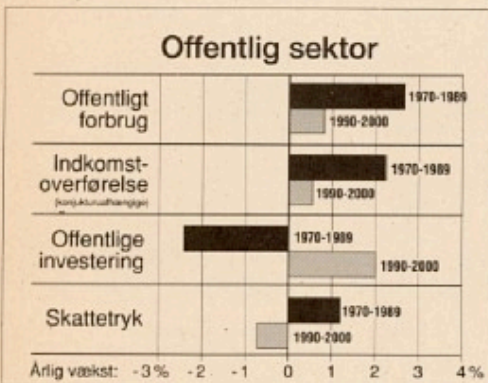

Figur 4.

Figur 5.

Figur 6.

De erhvervspolitiske initiativer giver et selvstændigt bidrag til nedbringelse af arbejdsløsheden på ca. 15.000 personer samt en betalingsbalanceforbedring på 2 mia. kr. Disse forbedringer opnås i kraft af en forbedring af industrieksportens varesammensætning samt en højere forarbejdningsgrad i fødevarerindustrien.

Den økonomiske vækst frem til år 2000 indebærer sammen med antagelserne om de offentlige udgifter, jfr. afsnit 2 ovenfor, et fald i det offentlige udgiftstryk (ekskl. renter) fra 52 pct. i 1990 til 45 pct. ved årtusindskiftet. Dette fald anvendes til at øge den offentlige opsparing, og derigennem forbedre betalingsbalancen.

I anden halvdel af 1990'erne forudsættes boligpriserne holdt på en sådan stigningsstakt, at der sikres en moderat udvikling i boligbyggeri og konstantprisudvikling. En for kraftig udvikling i konstantpriserne vil kunne skade såvel den private opsparing som den nødvendige balance i beskæftigelsesudviklingen i de enkelte erhverv i anden halvdel af 1990'erne.

Hovedtallene i det samfundøkonomiske forløb frem til år 2000 fremgår af tabel 2.

Tabel 2. Det samfundøkonomiske forløb frem til år 2000

År	1990	1991	1992-	1995-
			1995	2000
	Årlig realvækst i procent			
Privat forbrug	1,5	2,7	2,6	2,5
Boligbyggeri	+4,1	1,2	3,5	2,5
Private faste investeringer	0,7	6,5	5,0	2,5
Offentligt forbrug	+0,9	+0,1	0,6	0,5
Offentlige investeringer	+2,0	0,0	2,0	2,0
Eksport, ...	5,2	5,1	5,1	4,4
heraf industrivarer	6,5	7,2	6,6	5,5
Import	3,7	4,6	4,5	3,8
Bruttonationalprodukt	1,5	3,0	3,0	2,4
	Pct. af BNP			
Betalingsbalance (a)	+0,9	+0,6	0,6	3,1
Offentlig sektoral. (a)	0,6	1,4	1,8	4,6
	1.000 personer			
Arbejdsløshed (a)	266	244	154	90
	Årlig ændring i 1.000 personer			
Beskæftigelse	+12	+26	+27	+10

(a) Niveau i hhv. 1995 og 2000

Finansiering af den øgede uddannelses- og arbejdsmarkedsindsats efter Socialdemokratiets forslag

1. Indledning

Den aktive indsats for uddannelse og arbejde, der lægges op til med Socialdemokratiets forslag, medfører umiddelbart betragtet meget store offentlige merudgifter. Merudgifterne mindskes imidlertid kraftigt, når der tages hensyn til de direkte afledte besparelser i form af færre udgifter til arbejdsløshedsdagpenge m.v.

Især i forbindelse med en forøget uddannelsesindsats er de afledte dagpengebesparelser betydelige. Hovedparten af de unge, der er ramt af adgangsbegrænsning til de videregående uddannelser optager således ufaglærte jobs på arbejdsmarkedet, mens kun en mindre andel modtager arbejdsløshedsdagpenge eller kontanthjælp.

En afvikling af adgangsbegrænsningen koster ca. 61.400 kr. pr. uddannelsesplads, incl. uddannelsesstøtte. De afledte besparelser (fortrængningseffekter), ved at der frigøres arbejdspladser til arbejdsløse, og ved en mindre andel af de unge, der kommer i uddannelse, ikke længere skal have dagpenge eller kontanthjælp, er imidlertid lige så store som de nævnte merudgifter til oprettelse af ekstra uddannelsespladser.

Også i forbindelse med øget voksenuddannelse er der betydelige besparelser. Men besparelserne vil her være mindre end udgifterne, især fordi driftsudgifterne for voksenuddannelsen ligesom uddannelsesgodtgørelsen er højere end i forbindelse med de videregående uddannelser.

I nedenstående redegørelse for finansieringsbehovet i forbindelse med den foreslåede indsats opgøres udgifterne imidlertid excl. fortrængnings- og konjunkturbetingede fald i de offentlige udgifter.

2. Afvikling af adgangsbegrænsning ved videregående uddannelser

Undervisningsministeriet har oplyst, at gennemsnitsprisen for en uddannelsesplads, incl. SU, er ca. 61.400 kr. 12.000 helårspladser vil således koste ca. 740 mio. kr.

Den gradvise igangsætning betyder imidlertid, at udgiften vil være ca. 300 mio. kr. i 1991 stigende til ca. 650 mio. kr. i årene 93-94. Herefter vil merudgiften gradvis falde bort i takt med at de ekstraordinære uddannelser afsluttes.

3. Lære- og praktikpladser

I de erhvervsfaglige uddannelser

Fremskaffelsen af 8.000 ekstra lære- og praktikpladser forudsættes ikke at belaste de offentlige udgifter, idet forøget tilskud m.v. forudsættes finansieret gennem højere bidrag fra samtlige arbejdsgivere til Arbejdsgivernes Elevrefusion (AER).

Denne udligningsordning mellem arbejdsgiverne betyder, at tilskud og bidrag i gennemsnit vil gå lige op. De

virksomheder, der ikke bidrager til at løse praktikpladsproblemet ved selv at tage flere praktikanter kommer imidlertid til at betale til de virksomheder, der gør en ekstra indsats.

4. Ungdomsgaranti - jobskabelser, nye kommunale initiativer

I 1989 var der gennemsnitlig knap 55.000 ledige 16-24-årige. Der er imidlertid tale om store forskelle med hensyn til problemer og behov.

Knap 30.000 16-19-årige og knap 140.000 20-24-årige var berørt af ledighed. Langt hovedparten fandt imidlertid selv i løbet af kort tid uddannelse eller beskæftigelse. Ca. 10.000 16-19-årige og ca. 65.000 20-24-årige var ledige i mere end 3 mdr. Og ca. 5.000 16-19-årige hhv. 40.000 20-24-årige var ledige mere end 6 mdr. af året. Antallet af kontanthjælpsmodtagere under 20 år, der har behov for længerevarende uddannelses- og jobforløb kan anslås til ca. 7.000.

I disse tal er indeholdt en væsentlig del af de unge, der i dag står uden lære- og praktikplads, eller ikke kan komme ind på videregående uddannelse. Dertil kommer, at en væsentlig del af problemet løses af, at ungdomsårgangene falder kraftigt i de kommende år. I 1995 vil der være knap 30.000 færre 16-19-årige og godt 30.000 20-24-årige. Samtidig vil den samlede uddannelses- og beskæftigelsesindsats sammen med bedre konjunkturer forventes at reducere ledigheden generelt med over 1/3 frem til 1995.

Alle disse forhold betyder, at indsatsen overfor de unge ledige samlet set vil kunne finansieres gennem omdisponering af de godt 2 mia. kr., der i forvejen anvendes (efter lov om beskæftigelsesmuligheder for unge, pligtbeløb og konstanteret mærforbrug i kommuner og amter).

I 1991 vil det dog være nødvendigt at bevilge ca. 300 mio. kr. ekstra til ungdomsindsatsen. I de følgende år vil der være basis for gradvis at reducere dette beløb.

5. 50.000 flere voksen- og efteruddannelsespladser

Det forudsættes, at halvdelen af de ekstra uddannelsespladser oprettes indenfor arbejdsmarkedsuddannelser, efteruddannelse af faglærte, kortere videregående teknikeruddannelse, andre og nye fagspecifikke uddannelser m.v. Den resterende halvdel forudsættes oprettet indenfor almene voksenuddannelser på folkeskole/HF-niveau, daghøjskoler m.v.

Socialdemokratiet anslår, ligesom regeringen i flere sammenhænge har gjort, at ca. 10.000 pladser kan finansieres gennem effektiviseringsforanstaltninger generelt i uddannelsessystemet. Yderligere forudsættes, at virksom-

a. Finansiering af voksenuddannelsesindsatsen.

	1991	1992	1993	1994	1995
Ekstra årspladser	10.000	20.000	30.000	40.000	50.000
Merudgifter (mio. kr.)	960	1.920	2.880	3.840	4.800
Bruttoindkomstbidrag	0,18%	0,35%	0,51%	0,67%	0,82%

b. Afvikling af adgangsbegrænsning og ungdomsgaranti.

Mill. kr.	1991	1992	1993	1994	1995
Afvikling af adgangsbegrænsning	300	415	650	650	450
Ungdomsgaranti	300	250	200	150	100
Ialt	600	665	850	800	550

hederne direkte finansierer 12.000 ekstra uddannelsespladser. Offentlige merudgifter knytter sig således til 28.000 ekstra pladser.

De fagspecifikke kurser vil i gennemsnit kunne etableres med en årlig driftsudgift på ca. 85.000. For de almene kurser vil driftsudgiften tilsvarende kunne anslås til ca. 25.000. Med en ligelig fordeling bliver gennemsnitsdriftsudgiften ca. 55.000 kr. Fuldt udbygget vil de offentlige merudgifter til drift af uddannelserne således være ca. 1.550 mio. kr.

Det forudsættes, at halvdelen af uddannelsesindsatsen rettes mod ledige og halvdelen mod beskæftigede. For de ledige vil godtgørelsen svare til det hidtidige forsørgelsesniveau.

Merudgifter til godtgørelse knytter sig således til de beskæftigede, der kommer i uddannelse.

Når der tages hensyn til, at arbejdsgiverne forudsættes at yde fuld løn under korte uddannelsesforløb, kan udgiften til godtgørelse anslås til ca. 3.000 mio. kr.

Fuldt udbygget vil de offentlige merudgifter til drift og godtgørelse således være ca. 4.550 mio. kr.

Den forøgede voksenuddannelsesindsats vil også kræve udgifter til etablering, bygninger og faciliteter i øvrigt. En væsentlig del heraf kan klares ved udnyttelse af eksisterende og ny ledig kapacitet indenfor det øvrige uddannelsessystem, som følge af den demokratiske udvikling. Udover nuværende og fremtidige ledigheden bygningskapacitet må det dog skønnes nødvendigt at anvende ca. 250 mio. kr. årligt yderligere til etablering i opbygningsfasen. Det samlede finansieringsbehov vil således være gradvis stigende til ca. 4.800 mio. kr. i 1995.

6. Finansiering af indsatsen

Den kraftige forøgelse af voksenuddannelsesindsatsen har efter opbygningsfasen karakter af et varigt løft i voksenuddannelsen.

For at synliggøre indsatsen foreslås derfor en solidarisk finansiering gennem et arbejdsmarkedsuddannelsesbidrag, beregnet af bruttoindkomsten hos alle erhvervsaktive. Det nuværende AUD-bidrag fra lønmodtagerne forudsættes samtidig omlagt til at være en del af det nye bidrag.

Den særlige indsats for afvikling af adgangsbegrænsningen til de videregående uddannelser samt den ekstraordinære forøgelse af midlerne til ungdomsbeskæftigelsesindsatsen har midlertidig karakter. Derfor forudsættes denne indsats finansieret via en andel af de dagpenge- og

kontanthjælpsbesparelser, der er en følge af den samlede indsats.

(Se tabel a: Finansiering af voksenuddannelsesindsatsen)

Udskrivningsgrundlaget for det foreslåede bruttoindkomstbidrag udgør ca. 530 mia. kr. i 1990. Herefter påregnes en årlig real stigning i udskrivningsgrundlaget på 2%.

Det nye bidrag udgør ca. 0,82% i 1995. Omlægningen af det nuværende AUD-lønmodtagerbidrag betyder, at det samlede bidrag i 1995 vil være ca. 1,2%. Det skal bemærkes, at det nye bidrag – ligesom det nuværende AUD-bidrag – vil være fradragsberettiget i den personlige indkomst.

(Se tabel b: Afvikling af adgangsbegrænsning og ungdomsgaranti)

c. Fortrængningseffekter og konjunkturbetingede besparelser.

Mindredgifter vedrørende arbejdsløshedslagpenge og kontanthjælp kan forudsættes at opstå enten ved, at ledige deltager i uddannelse og modtager uddannelsesgodtgørelse i stedet for kontanthjælp og dagpenge, eller ved at beskæftigede kursister erstattes af ledige, medens de deltager i uddannelse.

Da godtgørelsen til de ledige, der deltager i uddannelse forudsættes at svare til hidtidig forsørgelsesniveau, er besparelsen herved som tidligere nævnt modregnet i ovenstående merudgifter til voksenuddannelsesindsatsen.

Omfanget af genbesættelser af de ledigblivne arbejdspladser i forbindelse med den halvdel af indsatsen, der retter sig mod de beskæftigede, forudsættes at svare til 80% af uddannelseskapaciteten. Det vil sige en reduktion i ledigheden på 20.000 personer. Denne reduktion forudsættes endvidere fordelt med 90% blandt modtagere af arbejdsløshedslagpenge og 10% blandt modtagere af kontanthjælp. Resultatet heraf kan således opgøres til ca. 2.250 mio. kr. i 1995 (1989-prisniveau).

Det er de samme beregningsforudsætninger, som blev anvendt i forbindelse med Arbejds- og uddannelsesstilbudforloget, og f.eks. også i Finansministeriets besvarelse d. 15/8-1989 af et spørgsmål fra Folketingets politisk-økonomiske udvalg vedr. efteruddannelse.

Dagpenge- og kontanthjælpsbesparelserne i forbindelse med voksenuddannelsesindsatsen svarer til ca. 90.000 kr. pr. ekstra uddannelsesplads.

I forbindelse med de videregående uddannelser vil denne besparelse være lavere. Ca. 80% af de afviste finder erhvervsarbejde. Ca. 15% modtager dagpenge eller kontanthjælp. De sidste ca. 5% forsørges af familie m.v. og giver derfor ikke anledning til modgående besparelser. Endvidere må studerende tjene ca. 34.000 kr. ved erhvervsarbejde uden modregning i uddannelsesstøtten.

Når der tages hensyn til, at disse forhold reducerer de modgående besparelser, kan dagpenge- og kontanthjælpsbesparelserne i forbindelse med ekstra pladser på de videregående uddannelser beregnes til ca. 60.000 kr. pr. uddannelsesplads – eller ca. det samme som udgifterne til uddannelsespladserne incl. uddannelsesstøtte.

Det samlede fald i arbejdsløsheden som følge af konjunkturudvikling og afledte besparelser fra den øgede uddannelsesindsats udgør ca. 110.000 personer frem til 1995, svarende til mindre dagpenge- og kontanthjælpsudgifter på 12-13 mia. kr.

Selv om der skal finansieres 4,8 mia. kr. via den nye bruttoindkomstbidrag, vil der således med det skitserede forløb være grundlag for modgående nedsættelser af andre skatter.

Det nye bruttoindkomstbidrag er altså ikke et forslag om øget skattetryk, men udelukkende udtryk for en synliggjort solidarisk finansiering af indsatsen.

ALLE I GANG

For oplysninger om ophavsret og brugerrettigheder, se venligst www.kb.dk

For information on copyright and user rights, please consult www.kb.dk